

Branschforum

Transport och Logistik

REGION
SÖRMLAND

1. Bakgrund

Årets branschträff för Transport och Logistik ägde rum den 31 maj 2023 i Malmköping och samlade representanter från regionen, branschen, Arbetsförmedlingen, utbildningssektorn och näringslivet.

Syftet med träffen var att diskutera och adressera frågor som rör kompetensförsörjningen i branschen

Dagen inleddes med inflygning och en sammanfattning av Arbetsutskottets arbete sedan förra årets branschträff inom jämställdhet, kulturella skillnader och språkutmaningar i branschen.

2. Summering

Transportbranschen i Sörmland är i en tillväxtfas där allt fler kvinnor och tjejer väljer utbildningar och yrken inom transport och logistik. Det här ses som ett steg mot en mer jämställd bransch, samtidigt som ett större söktryck medför att intagningspoängen på länets transportutbildningar ökar och att fler inte kommer in på sin önskade utbildning.

Samtidigt som fler väljer att läsa en transportutbildning och arbetslösheten i Sörmland minskar, syns statistik som visar att främst bussbranschen är i stort behov av kompetent personal, och hur efterfrågan kommer att öka under de kommande åren.

Under dagen diskuterades vidare om språkutmaningar i branschen, hur viktigt det är med bra praktikplatser och hur framtidens drivmedel kan komma att se ut för att minska klimatförändringarna.

3. Jämställdhet i branschen

På uppdrag av Region Sörmland har Sweco genomfört en [intervjustudie för att undersöka jämställdheten inom transport- och logistikbranschen](#) och identifiera åtgärder för att rekrytera fler kvinnor till denna sektor.

Resultatet från undersökningen presenterades under dagen och visade på en positiv utveckling.

Transportbranschen och dess utbildningar har historiskt varit mansdominerade. Under de senaste tio åren har det skett stora förändringar och andelen tjejer på transportprogrammen har fördubblats, från 16 % år 2015 till 33 % år 2022. Det här tror man beror på ett flertal faktorer, så som att det nu för tiden finns fler kvinnliga förebilder inom branschen och att det inte längre behöver vara ett så tungt och krävande jobb som det historiskt har varit: det är nu standard med hjälpmedel och utrustning anpassat för både kvinnor och män.

DEMOGRAFI LASTBILSCHAUFFÖRER SÖRMLAND
Antal lastbilsförare efter län (dagbefolkning), åldersgrupp och kön 2021
Antal lastbilsförare efter län (dagbefolkning), åldersgrupp och kön 2021

LÄN	Åldersgrupp	Män	Kvinnor	Summa
Södermanlands län	Totalt	1 467	158	1 625
	16-19	11	2	13
	20-24	87	17	104
	25-29	111	38	135
	30-34	95	21	114
	35-39	146	32	178
	40-44	137	18	155
	45-49	150	9	159
	50-54	132	7	139
	55-59	137	0	137
	60-64	192	10	202
	65-69	183	4	187
	70-74	86	..	86

I Sörmland har 174 personer anställts inom transport- och logistikbranschen de senaste 12 månaderna. Av dessa är hela 61 stycken kvinnor. Nationellt kan det utläsas att 17% av alla som arbetar inom transport och logistik är kvinnor.

En viktig balans

För att fler kvinnor ska vilja stanna i branschen, krävs det att fler arbetar inom den. Utifrån analyser av statistik framtagen av SCB kan det utläsas att en ojämn könsfördelning gör att fler av de som utbildat sig inom en bransch som domineras av det andra könet lämnar sin arbetsplats – och att detta syns både inom mans- och kvinnodominerade yrken. Kvinnor på mansdominerade arbetsplatser byter jobb oftare, samtidigt som det ser likadant ut bland män på kvinnodominerade arbetsplatser.

”Nyckeln till att fler ska vilja stanna på en arbetsplats är jämvikt mellan könen”

Styrbjörn Holmberg, Analytiker, Region Sörmland

En jämvikt mellan kvinnor och män inom transport och logistik kan uppnås genom fortsatt fokus på att ta fram hjälpmedel för att underlätta tunga arbetsmoment, genom arbetsmiljöarbete där bland annat hård jargong och tunga arbetsuppgifter ses över, och att tjejer på transportutbildningar erbjuds bra praktikplatser. I dagsläget jobbar endast 29% av alla kvinnor som har gått en transportutbildning med någonting som är kopplat till utbildningen. En förhållandevis låg siffra men som har ökat de senaste åren.

Det lyfts att tjejer som går på transportprogrammen är de bästa marknadsförarna och att nästan alla tjejer som går en transportutbildning har en kompis som också har gått på samma skola. Därför är det viktigt att ta med tjejer från programmen när man står på mässor eller besöker skolor för att marknadsföra utbildningen.

Söktryck till regionens transportutbildningar 2022

Sökande totalt: 183
Andel tjejer: 27%

Källa: TYA

Fortsatt arbete

För att den positiva utvecklingen ska fortsätta lyfts det att jämställdhetsarbetet inte får saktas ner eller att branschen slappnar av för att det just nu fungerar bra. Man önskar att ledningen inom både utbildning och på arbetsplatser ständigt ska vara förebilder och våga ta ställning i frågan, samt våga se saker från nya perspektiv. Det kan bland annat handla om att hitta nya lösningar kring både de anställdas livspussel, om exempelvis den anställde är gravid och inte klarar de dagliga, tunga uppgifterna, eller att en ensamstående förälder får ett anpassat schema de veckor hen har sina barn hos sig. Det lyfts också att regionen bör hålla en kontinuerlig dialog med branschen för att kunna stötta på en övergripande nivå.

Det diskuteras att jämställdheten inom transport och logistik inte bara handlar om kvinnor och män, utan att alla ska känna sig inkluderade. Här tas språkbarriären upp som exempel, där bland annat körkortsprov med långa och svåra frågor hindrar fler från att klara av dem och därmed kunna jobba som bland annat busschaufförer. Transportföretagen arbetar nu med att förenkla språket i dessa prov genom att minska antalet ord och formulera om frågorna, för att endast det som är relevant för att klara av arbetet finns kvar.

4. Hållbarhet och framtidens lastbilar

I dagsläget står transportindustrin för stora utsläpp, vilket har blivit allt mer påtagligt under de senaste åren. Tack vare regelverk framtagna av EU kommer man lättare kunna mäta utsläpp och ta till åtgärder för att sänka dessa i framtiden. Bland annat kontrolleras det nu hur mycket olika tillverkares produkter släpper ut, för att det sedan ska kunna utdelas böter till de aktörer som inte sänker sina utsläpp till en godkänd nivå.

Det presenteras att batteri- och vätgasbilar förväntas vara de fordon som kommer att dominera marknaden i framtiden, sett till energieffektivitet. Målet är att ta sig så långt som möjligt, med hjälp av så lite energi som möjligt. För att uppnå detta krävs stora resurser och tid – speciellt rörande tillverkning av vätgasbilar.

”Batteribilar är inte ett steg på vägen mot vätgas – de båda drivmedelen kommer att behövas i framtiden”

Pär Hildestrand, Mercedes Benz/Daimler

Batteribilar har redan kommit långt i utvecklingen men möter egna utmaningar i relation till laddning då det är dyrt och tar tid att bygga laddstationer. Under 2022 beslutades det att det skulle byggas 139 nya laddstationer för lastbilar i Sverige, med bestämda krav på bland annat utseende och effekt. Målet var att dessa skulle vara färdiga och i användning under 2023 men på grund av utmaningar med tillstånd och nätverksanslutningar kommer detta fördröjas ytterligare.

5. Utbildning

Allt fler unga kommer inte in på transportprogrammet i takt med att fler söker och meritvärdet ökar. En förklaring till detta anses vara att fler tjejer nu söker till utbildningar och bidrar till att intagningspoängen blir högre, då de generellt har högre betyg än killar med sig från grundskolan. Det lyfts att man önskar fler platser på landets transportprogram för att tillgodose efterfrågan hos eleverna för att undvika att detta fenomen förflyttas till Komvux i framtiden – då de som inte kom in på transportprogrammet på gymnasiet vänder sig dit i stället.

Under en diskussion bland dagens deltagare lyfts det att många ser en transportutbildning som ett ”enkel väg” och som något för elever de som inte har möjlighet att klara en teoretisk utbildning. Man vill att dessa utbildningar, och yrken, inte ska ses som ”enkla” bara för att de är praktiska, då de innefattar komplicerade moment och teori för att kunna utföra arbetet. Man betonar att ungdomar och deras föräldrar måste ändra inställning och se att detta är någonting för alla.

Praktik

I samband med diskussionen om skolan lyfts även frågan om praktik, också kallad APL (arbetsplatsförlagt lärande). Man vill att fler företag ska se nyttan med APL och inte bara riskerna, då det kan vara många som undviker att erbjuda en APL-plats på grund av en större skaderisk hos oerfarna medarbetare. En lyckad APL är också grundläggande för att fler ska vilja stanna i branschen och på en transportutbildning – det tas upp att den vanligaste anledningen till att elever hoppar av en yrkesutbildning är på grund av att de inte blir väl bemötta under sin praktik.

Dimensionering

Skolverket har tagit fram regionala dimensioneringsunderlag för att försöka minska glappet mellan de behov som finns på arbetsmarknaden och de val som regionens elever gör till gymnasiet. Tack vare detta arbete kommer man kunna ta fram gymnasiekurser utifrån de behov som finns i närområdet. Detta är ett första steg att skapa ett större inflytande över gymnasieskolorna och fördela utbildning och kompetenser på ett sätt som gynnar regionen, samtidigt som elevernas önskemål också ska kunna styra utvecklingen. Det här är i dagsläget underlag och inte styrande.

6. Prognoser och kompetensbehov

Arbetslösheten i Sörmland sjunker och i länet finns det nu drygt 12 000 arbetslösa. Av dessa beräknas cirka hälften gå in i ett nytt jobb inom en snar framtid, medan resterande arbetslösa spås vara det under en längre tid. Av statistik framtagen av Arbetsförmedlingen kan det utläsas att de med störst svårigheter att få jobb är de med enbart en förgymnasial utbildning (5500 personer), personer som är födda utanför Europa (6800 personer) och personer med en funktionsnedsättning (cirka 2000 personer).

För att dessa långtidsarbetslösa ska hitta en plats på arbetsmarknaden krävs tydliga åtgärder, bland annat vuxenutbildningar. Det här är dock en utmaning då allt färre söker till de vuxenutbildningar som erbjuds i Sörmland. Det nämns olika förslag för att underlätta ingången till arbetsmarknaden, bland annat att erbjuda SFI på arbetstid som ett sätt för utlandsfödda att lära sig ett arbete och samtidigt utveckla sina språkkunskaper. Det här hade kunnat hindra den negativa trenden i att många väljer att avsluta sina SFI-studier när de får ett jobb, då de inte hinner till lektionerna som ofta är placerade på dagtid.

Yrkesprognoser nationellt

Buss- och spårvagnsförare - Mycket stora möjligheter till arbete fram till 2026

Lastbilsförare - Stora möjligheter till arbete fram till 2026

Transportledare och Transportsamordnare - Stora möjligheter till arbete fram till 2026

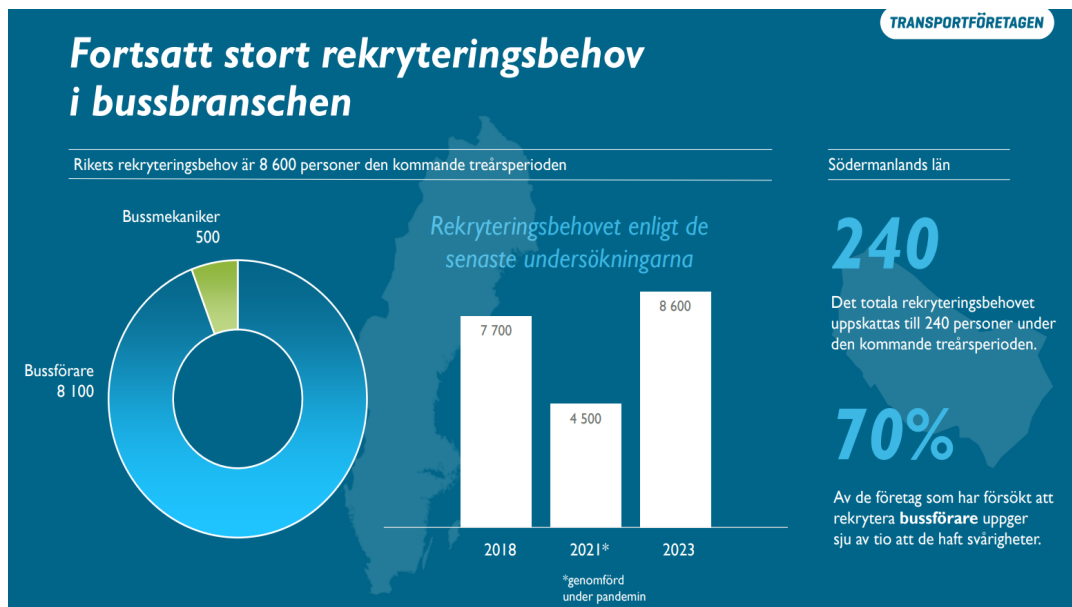
Truckförare - Stora möjligheter till arbete fram till 2026

Lager- och terminalpersonal - Stora möjligheter till arbete under 2023, små till medelstora möjligheter till arbete fram till 2026

Källa: Arbetsförmedlingen

Ökat kompetensbehov i bussbranschen

Framtagna yrkesprognoser visar att det framåt kommer behövas kompetent personal inom branschen i hela landet. Det gäller bland annat bussförare, lastbilschaufförer, transportledare och truckförare.

Inom bussbranschen syns behovet extra tydligt, där Sörmland kommer att behöva 240 nya busschaufförer inom de kommande tre åren för att kunna bibehålla trafiken som den ser ut idag. I Sörmland är 37 % av bussförarna över 61 år vilket innebär att det kommer bli ett stort tapp när de går i pension. Sju av tio bussbolag i landet, och alla i Sörmland, berättar att de har problem med rekrytering på grund av att få som söker har rätt yrkesutbildning. Ett annat problem är språkkunskaperna som hindrar ansökande från att klara sina utbildningar och körkortsprov. Som nämnt ovan under [kapitlet om jämställdhet i branschen](#) arbetar Transportföretagen nu med att göra testerna tydligare genom att ta bort ord och formuleringar som inte är relevanta.

Könsfördelning inom bussbranschen, nationellt

Antal kvinnliga bussförare: 11 %
Antal kvinnliga bussmekaniker: 3%

Könsfördelning inom bussbranschen, regionalt

Antal kvinnliga bussförare: 12 %
Antal kvinnliga bussmekaniker: 23%

Källa: Transportföretagen

7. Mentimeter

1. Vilka yrken inom transport och logistik kommer vara mest efterfrågade inom fem år, utifrån ditt perspektiv?

- Busschaufför (x8)
- Lastbilsförare (x5)
- Chaufförer (x4)
- Lagerarbetare (x3)
- Nya typer mek (elfordon)
- Lokförare
- Yrkeslärare
- Tungmekaniker
- Bilmekaniker med datorkunskaper
- Datorvana chaufförer
- KranFjärr
- Transportledare
- Transportplanering
- Timmerbilschaufförer
- Hållbarhetsinriktade tjänster

2. Vilka kompetenser inom transport och logistik kommer vara mest efterfrågade inom fem år, utifrån ditt perspektiv?

- Kundservice/Service och bemötande (x7)
- IT (x4)
- Lagerpersonal (x2)
- Adr kyl (x2)
- Kvalitet, plikttrogen, flexibel, punktlig (x2)
- Kompetenser kopplat till till elektrifieringen (x2)
- Yrkeslärare
- Lastbil
- Logistik on board
- Problemlösare
- Ekonomisk körning
- Nyttänkande
- CE-behörighet
- Chaufförer
- Lokförare
- Reparatör och mek
- ServiceTeknik
- Digitala verktyg
- Hållbarhet

Källförteckning

Presentationer:

Inflygning och dagens moderator

Föreläsare: Mathias Jävergren, TYA

Jämställdhet i branschen

Föreläsare: Ann-Britt Asplund, Sweco, och Linnea Sandberg, Wasa Åkarn.

Trender och prognoser

Föreläsare: Styrbjörn Holmberg, Region Sörmland

Framtidens Lastbilar

Föreläsare: Pär Hildestrand, Mercedes Benz/Daimler

Dimensionering och Vuxenutbildning

Föreläsare: Jesper Schönbeck, Arbetsförmedlingen

Tempen Södermanland

Föreläsare: Michael Axelsson, Transportföretagen